

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№10
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 878 sahifa,
3-oktyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

The Use of Innovative Pedagogical Technologies in the Development of Critical Thinking	16
<i>Gulnar Atakhanova Orinbaevna</i>	
Current Aspects of Designing and Implementing Extracurricular Educational Activities at the Primary General Education Level.....	20
<i>Amankosova Dinara Gabitovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyachi shaxsiyati va kasbiy mahorati shakllanishining nazariy asoslari....	24
<i>Axmadaliyeva Moxlaroy To'xtapolatovna</i>	
Pedagogical Model and Stages of Teaching Subjects Through a Project-Based Approach	28
<i>Bannayev Qosimjon</i>	
Lotin tili va zamonaviy tibbiy terminologiya: tarixi, vazifasi va amaliy ahamiyati	31
<i>Eshmurodova Shirin Oybekovna</i>	
Motor alaliyaning nonutqiy simptomatikasi	34
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Talabalar etnomadaniy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari	38
<i>Isomiddinov Asliddin Baxriddin o'g'li</i>	
Texnologiya darslarida o'quvchilarning texnik savodxonligini robototexnika elementlari asosida rivojlantirish.....	41
<i>Jabborova Umida</i>	
Fizika fanini mutaxassislik fanlari integratsiyasi asosida o'qitishda bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	45
<i>Xayrullayev Asliddin Isatullayevich</i>	
Talaba tomonidan mutaxassislik tilini o'zlashtirishda monologik nutqni o'rgatishning samarali usullari masalasi haqida.....	51
<i>Karimov N. M.</i>	
Zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashda kasbiy motiv va motivatsiyaning o'rni	54
<i>Melikova Einora Shuxratovna</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlashda pragmatik kompetensiyaning roli.....	58
<i>Mustafayeva Nilufar Ulashovna</i>	
O'quvchilarda iqtisodiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik strategiyalari	62
<i>Nishonova Dilafuz</i>	
Computer-Based Formative Assessment: Advantages and Challenges in Teaching English to High School Students	66
<i>Obidjonova Shokhista Bakhtiyorovna</i>	
Metata'lim texnologiyalari asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlash tizimini takomillashtirish.....	70
<i>O'rolboyeva Durdona Sayfiddin qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi darslarning an'anaviy darslarga nisbatan samaradorligini qiyosiy tahlil qilish.....	73
<i>Rasulev Bobirjan Atxamovich</i>	
Pedagogik faoliyatda pedagogning kasbiy taraqqiyoti motivatsiyasining psixologik xususiyatlari	78
<i>Rustamova Surayyo Shaxobiddinovna</i>	
Innovatsion kompetentlik tushunchasi va uning ilmiy-pedagogik asoslari.....	84
<i>Soliyev Eliyor Ravshan o'g'li</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar eshituv idrokini o'yinlar yordamida rivojlantirishning samarali usullari	88
<i>Xalilova Shahnoza</i>	
Zamonaviy ta'limda kommunikativ kompetensiyaning o'rni va ahamiyati.....	92
<i>Yaqubova Nigoraxon Ibrohimjon qizi</i>	
Soliq yuki – mamlakat soliq soliq tizimining asosiy mezonidir	97
<i>Suyunov Otabek Shuxrat o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va takomillashtirish yo'llari	101
<i>Ibodova Sarvinoz Sayfilloyevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida hospital pedagogika fanini o'qitishning dolzarb masalalari va uning uslubiy ta'minoti	106
<i>Inogamova Dilfuza Rahmatullaevna</i>	

Chizma geometriya va kompyuter grafikasi: an'anaviy fan va zamonaviy texnologiyaning uyg'unlashuvi .	111
Raximov A. M., Tairova N. S., Sabirova D. U., Xasanova S. T., Tashpulatov R. X.	
Геймификация в обучении английскому языку на начальном этапе обучения	114
Курбанова Назира Низомиддиновна	
Talabalarda tanqidiy va evristik fikrlashni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	117
Adjiev Nayrullo Nazrulloevich	
Konstruktiv yondashuv asosida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish metodikasi.....	122
Amirullayeva Barno Abdulhaqovna	
Kimyo o'qitishda o'quvchilarning ijodiy faoliyatini shakllantirishning tajriba-sinov natijalari.....	126
Artiqov Maqsud Bahodirovich, Babanazarova Ayzada Omirbaevna	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarni bilingvist sifatida shakllantirishda til o'rganish ko'nikmalari va kompetentsiyalarining rivojlanishi	131
Axmadjonova Gulira'no Muxtorjon qizi	
Talabalarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishda kooperativ ta'limning metodik yondashuvlari.....	135
Botiraliyeva Gulobar Mahamadismoil qizi	
Talabalarni intellektual faoliyatga tayyorlashda ijtimoiy sherikchilikning pedagogik va metodik asoslari	139
Dilbarjonov Avazbek Ravshanbek o'g'li	
Teacher-Centered and Child-Centered Methods in Early Childhood Education: Insights From Finland and Uzbekistan	143
Djaparova Gulnoza	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Metodik mahorat kuni" va "Metodik mahorat soati"ni tashkil etish	150
Do'stov Davron Zulhaydarovich	
Theoretical, Methodological, and Practical Factors of Differentiated Education	155
Ergash Shonazarovich Khasanov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini rivojlantirishda kognitiv yondoshuv	160
Gulbahor Xamidova	
Mustaqil ta'lim – mustahkam bilim.....	164
Halima Shukurova Sunatullayevna	
Integrating Google Classroom and Project-Based Learning for Enhanced Synchronous and Asynchronous Education.....	168
Inomkhojaeva Shodiyakhon Abdukodirkhoja qizi	
O'quvchilarning innovatsion fikrlash ko'nikmalarini takomillashtirishning nazariy asoslari.....	174
Mamadaliyev Axadjon G'aniboyevich	
Hududiy rivojlanishda innovatsion yondashuvlarni strategik boshqaruvga integratsiya qilish yo'llari.....	177
Mo'minov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
O'rta yoshdagi ayollarda harakat faoliyatini rivojlantirishda milliy o'yinlarning pedagogik ahamiyati	184
Mustafoev Sherali	
Pedagogical and Psychological Foundations of Developing Higher-Order Thinking Skills in Students.....	188
Nasimova Zarina Isomiddin kizi	
Pedagogik ijodkorlikning kasbiy professionallikda namoyon bo'lish xususiyatlari.....	193
Numonova Dildor Umurzoqovna	
Ko'zi oqiz boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini o'rganishning nazariy asoslari	196
Qarshiboyev Asliddin	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish masalalari.....	200
Qilichova Marxabo Xudayqulovna	
The Transformation of Existential Thought in British Literature: Iris Murdoch's Philosophical Humanism and the Reinterpretation of Freedom	204
Rahmonqulova Zarnigor Nasimjon qizi	
Sportchilarning elektron platformalardan foydalanishning metodik tahlili	209
Saydullayev Zafar Erkinovich	
Adabiy ta'limda estetik tarbiya	216
Sharipov Elmurod Sa'dulla o'g'li	
O'qituvchi-trenerning ko'p qirrali kasbiy-pedagogik funksiyalari	220
Sulaymonov Jaxongir Solijonovich	
Uzluksiz kasbiy rivojlanishda art-pedagogikaning o'qituvchilar hissiy farovonligiga ta'siri	223
Suvanova Kamola Raimqul qizi	

Raqamlashtirish muhitida umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini oshirish	226
<i>Xamidova Komila Maxmudovna</i>	
Oliy ta'limda kvest texnologiyasi yordamida fizika fanining murakkab tushunchalarini o'zlashtirish samaradorligini oshirish metodikasi.....	231
<i>Yo'ichiyev Shaxriyor Xusanovich, O'rinboyeva Kumushoy Sultonbek qizi</i>	
Совершенствование профессиональных компетенций будущих инженеров на основе интегративного подхода	235
<i>Умарова Гулчехра Абитовна</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning aqliy qobiliyatining psixologik xususiyatlari	238
<i>Alanazarova Sholpan Artikbaevna, Artiqbaeva Miyassar Jumanazarovna</i>	
Biologiya ta'limida innovatsion metodlarni joriy etishda ta'lim menejmentining roli.....	241
<i>Allayorova Maloxat Normaxmat qizi</i>	
Integrating Innovative Technologies for the Enhancement of Speech and Communication Skills Among Learners With Intellectual Disabilities in Uzbekistan: Pedagogical Approaches and Developmental Outcomes	244
<i>Donisheva Gulruy Akhrorkulovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilar o'qish savodxonligini rivojlantirishga metodik jihatdan tayyorlash.....	247
<i>Doniyarov Mavlonbek Arabovich</i>	
Kimyoviy birikmalarda bog'lar sonini hisoblashning yangi matematik usullari.....	252
<i>Ergashev Vahob Ergashevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	257
<i>G'aniyeva Maftuna Abduaziz qizi</i>	
Pedagogika oliy o'quv yurtlarida steam fanlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitishning metodik asoslari	261
<i>Jamolova Sitara Muzaffar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining matematik tafakkurini rivojlantirishda didaktik o'yinlar va interaktiv metodlardan foydalanish samaradorligi	264
<i>Mamadiyorov Jamol</i>	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalar mustaqil faoliyatini rivojlantirishda pedagogik yondashuvlar.....	268
<i>Mamayusupova Nafisa Abdulatifovna</i>	
Para yengil atletikachilarda nayza uloqtirish texnikasini takomillashtirish uslubiyati	271
<i>Qiyomova Shohsanam Yarash qizi</i>	
Difficulties in Enhancing Communicativeness of Pre-Service English Teachers.....	275
<i>Kurbonova Maftuna Fakhriddinovna, Mirzayeva Gulshan Azamatovna</i>	
Principles of Teaching Basic Foreign Language Skills (EFL)	278
<i>Samandarova Gulsara Ismatilloevna</i>	
O'quvchilarning innovatsion ta'lim muhitida tayanch kompetensiyalarini shakllantirishning dolzarbligi	282
<i>Toshpulatova Farida Radjabovna</i>	
Корпоративная культура педагогов и внутренняя стабильность ДОО	286
<i>Буранова Шохноза Абдуразаковна</i>	
Развивать личностные качества учащихся на уроках географии.....	290
<i>Шадиева Нигора Шариповна</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida oliy ta'lim sifatini oshirishda innovatsion yondashuvlar	295
<i>Baytileuova Gulnaz Quralbay qizi</i>	
Yangi avlod pedagoglarini tayyorlash: kompetensiyalar va qadriyatlarining roli.....	298
<i>Ro'ziboyeva Ma'mura Abdunabiyevna</i>	
Astronomiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvdan foydalanib o'qitishning ta'lim tizimidagi o'rni	301
<i>Barakayeva Sarvinoz To'liqunovna</i>	
Alohida e'tiborga muhtoj bolalar bilan ishlashda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash.....	305
<i>Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li, Namozova Sevinch Asqar qizi</i>	
Ma'naviy-axloqiy sifatlarni tarbiyalashda pedagogik qadriyatlarining ustuvorligi.....	310
<i>Jumayeva Gulnara Tursunpulatovna</i>	
Talabalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlarini maqsadli boshqarishga tayyorlashning nazariy asoslari	314
<i>Mahmudova Zulfiya Xomitovna</i>	
Pedagogical Methodology Improve Students' Professional Mobility in Acquisition of Specialty.....	319
<i>Khidirova Muhabbat Murodillayevna</i>	

Boshlang'ich sinf ona tili darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish	322
Ismoilova Surmaxon Amonovna, Yusupova Mohinur	
Qoraqalpoqlarning dehqonchilik marosimlari	326
Orinboyeva Go'zal Polatovna	
The Complexity of Training Teaching Staff for Work in Public Schools Organized in Medical Stations in Uzbekistan.....	330
Inogamova Dilfuza Rakhmatullaevna	
Boshlang'ich ta'lim texnologiya fanini o'qitishda STEM yondashuvi orqali o'quvchilarda mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish.....	335
Jabbarova Zuhra Omondullayevna	
Eshitishda nuqsoni mavjud bolalarni nutqini shakllantirish metodikasi	338
Z. N. Mamarajabova	
5–7-sinf qizlarida raqamli texnologiyalar ta'sirida tarbiya jarayonining o'ziga xosliklari.....	341
Abdurazoqova Marg'uba Muxammad qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda emotsional intellekti rivojlantirish diagnostikasi: metodlar va natijalar ..	345
Abduxamidova Dilorom Abdumuminovna	
PISA topshiriqlari asosida o'quvchilarda tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish	349
Axunjanova Shirmonoy Isroiljonovna	
Bo'lajak surdotarjimonlar uchun faoliyat turlarini tanlashda ko'maklashish	354
Dehqanova Muborakxon G'iyosiddinovna	
Mustaqil ta'limni tashkillashtirishda tarjimadan foydalanish jarayonlari	357
Erkayev Elmirza Temirovich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy faoliyat samaradorligini oshirishda kreativ va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarining o'rni.....	361
Jumayeva Muxlisa Shokir qizi	
Tasks, Exercises, and Activities in the English Classroom: Differences, Similarities, and Effective Use	366
Qodirov Olim Odilovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish masalalari	372
Safarova Mohichehra Xonzafarovna	
Malaka oshirish tizimida boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tabiiy-ilmiy savodxonligini rivojlantirish masalalari.....	376
Saidova Dilnoza Maripovna	
O'zbekiston va Yaponiya dzyudo trenerlarining mashg'ulot jarayonlarini qiyosiy tahlili.....	380
Sharipov Xabibullo Abduqahhorovich	
"Kompyuter lingvistikasi"ning rivojlanish tendensiyasi.....	386
Xusanboyeva Muxlisa Ikrojon qizi	
Педагогические технологии стратегического развития взаимного сотрудничества организаций дошкольного образования и родителей.....	392
Тухлиев Муслимбек Шерзод угли	
Oliy ta'limda inklyuziv ta'lim tizimini joriy etish muammolari	397
Dilbar Nurkeldiyeva	
Ixtisoslashtirilgan ta'lim muasasalarida tarbiyaning o'rni.....	401
Laylo Sharopovna Nurmuxamedova	
Intellektida kamchiligi bo'lgan bolalarning ijtimoiylashuvida muloqotning shakllanish xususiyatlari	405
Shahnoza Amirsaidova	
Aqli zaif bolalarga ta'lim jarayonida o'yin faoliyatini shakllantirishning ahamiyati.....	409
Ziyodullayeva E'zoza Ne'matjonovna	
Pedagogik texnologiyalar metodlarini tanlash va qo'llashning umumiy mezonlari	412
Abdullayeva Komila Tursunovna	
Didaktik o'yinlar vositasida 2-sinf o'quvchilarida bog'lanishli nutq ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari	416
Askarova Gulayim Arislan qizi	
Yugurib kelib uzunlikka sakrovchilarda tezkorlikni samarali va jadal rivojlantirishni ilmiy asoslash.....	420
Avazov Shukrullo Ibatovich, Nuraliyeva O'g'iloy Shomurotovna, Mustafayev Ismoil Nuralio'g'li	
Boshlang'ich sinflarda kreativ ta'limning o'ziga xos xususiyatlari va zaruriyati.....	425
Axmedova Mastura Jamoliddinovna	
Imkoniyati cheklangan o'quvchilarda tabiatshunoslik kompetensiyasini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	430
Azizova Dilnora	

Bo'lajak shifokorlarda tibbiy – deontologik kompetensiyalarni shakllanishida tibbiy amaliyotning ahamiyati.....	435
Babadjanova Gulchexra Baxtiyarovna	
Bolaning aqliy rivojlanishini yoritadigan ko'rsatkichlar	440
Bozorboyev Javlon Davlatali o'g'li	
Bo'lajak oligofrenopedagoglarning kasbiy-metodik kompetensiyalarini rivojlantirish xususiyatlari.....	445
Daminova Maftuna Asqarali qizi	
Kreativ pedagogika fani va mantiqiy fikrlash kompetentligi orasidagi bog'liqlik.....	449
Diyora Egamberdiyeva	
Oilani mustahkamlovchi va ajralishiga olib keluvchi omillar	454
Haqberdiyev Jamoliddin Abdug'affor o'g'li	
Quality Management as a Functional and Attributive Characteristic of Modern Management.....	458
Jabbarbergenova Bibimaryam Amangeldievna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini rivojlantirishda pedagogik va psixologik jarayonlar	464
Mamedova Maxfuza Erkinovna	
Huquqiy ong va madaniyatni shakllantirishda yuridik ta'limning roli: tahlil va takliflar	470
Mansurova Zilola Akromxonovna	
Pedagogik ta'limda klaster yondashuvi: O'zbekiston va jahon tajribasi	474
Nafisa Tokhirova Dilshod qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy-pedagogik asoslari: zamonaviy yondashuvlar va innovatsion imkoniyatlarning integratsiyasi asosida shakllanish jarayoni.....	478
Norqulov Lutfullo Mamarajabovich	
Montessori metodikasi va undagi bolalar sensomotorikasini rivojlantirishga doir tajribalar tahlili	484
Parmonova Laylo Ilxomovna	
Molekulyar fizikani modellashtirish orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish.....	488
Q. U. Tog'ayeva	
Milliy tarbiyada raqamli vositalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	493
Qo'shnazarova Nozima Maxmutjon qizi	
Learning Intercultural Communication Through Social Media: the Approach of Modern Students	498
Raxmonqulova Feruza Akmal qizi	
Aqliy rivojlanishda muammolari bor maktab o'quvchilarida geometrik tushunchalarni shakllantirishning nazariy asoslar.....	502
Shodiyeva Navbaxor Xabibulla qizi	
Logopedning kasbiy faoliyatida deontologiya va kompetentlikning roli va ahamiyati	506
Temurova Gulchexra Xudoyqulovna, Isomitdinova Shaxinabonu Zavqiddin qizi	
STEAM ta'limida lego konstruktlorlarining o'rni va ahamiyati.....	511
Toshpulatova Farida Radjabovna	
Diagnostikasi va reabilitatsiya qilishda eshitishda nuqsoni bo'lgan bola va ularning ota-onalari bilan bog'liq muammolar.....	514
Toshpulova Nodira Sultonmurod qizi	
Talabalarni maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligi o'rtasidagi o'zaro munosabat shakllari.....	518
Turdiqulova Luiza Zayniddinovna	
O'zbekistonda ESG tamoyillarining ta'limga integratsiyasi: yutuqlar, muammolar va istiqbollari	522
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning fazoviy tasavvurlarini shakllantirish	526
Xamidova Muyassar Polsaidovna	
Mustaqil ta'limni tashkil etishning asosiy didaktik prinsiplari.....	530
Yuldashev Shukrullo	
Комплексная методика развития и обучения юных футболистов	536
Ортиков Умиджон Худойбердиевич	
Особенности деятельности детей с нарушением зрения	544
Юсупова Назира	
Integration of Music and Language: Creative Approaches to Teaching English to Music Students	548
Akbarova Moxichexra	

Ingliz tilida yozuv malakalarini takomillashtirishda baholash metodikasi.....	553
<i>Alimardonova Malika Botir qizi</i>	
Yosh kurashchilarni jismoniy va aqliy rivojlantirishda basketbol o'yinining ahamiyati	560
<i>Haqnazarov Qurbon Qo'shayevich</i>	
Voleybol murabbiylarining innovatsion fikrlash qobiliyatini shakllantirish usullari	566
<i>Haqqulov Akbar Abdiraupovich</i>	
Sociolinguistic Competence and Intercultural Communicative Competence: Intertwining Concepts and Practical Implications	571
<i>Kuchmurodova Gulnora Khatamovna</i>	
Ilk qadam davlat dasturida steam ta'lim elementlaridan foydalanish imkoniyati	575
<i>Nazarova Aziza Sohib qizi</i>	
Kasbiy rivojlanish jarayonida rahbar shaxsiy sifatlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	579
<i>Roziqova Nazokat Alisher qizi</i>	
Deontologik yondashuvning nazariy-pedagogik asoslari va uning ta'lim tizimidagi ahamiyati	583
<i>Tashpulatova Nodira Olimjon qizi</i>	
Kasbiy-pedagogik tayyorgarlikda fanlararo integratsiya asosida boshlang'ich ta'lim yo'nalishi o'qituvchilarining metodik salohiyatini oshirish yo'llari.....	586
<i>Xashimova Aziza Alisherovna</i>	
Природа и механизм действия биологических иммуностимуляторов на организм животных	590
<i>Койилова Мехринисо Джураевна</i>	
Badiiy asarlar ustida ishlash jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining emotsional intellektini shakllantirish mezonlari	594
<i>Jamalova Kamola Shahobiddinovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirish asosida fizika o'qitish metodikasini takomillashtirish	600
<i>Musurmonova Shaxnoza Dilshod qizi</i>	
Futbolchilarda texnik tayyorgarlikni takomillashtirishning ilmiy-metodik asoslari.....	606
<i>Babayev Anvarjon Axmedovich</i>	
Semantik afaziya va uni bartaraf etish yo'llari	611
<i>Umida O'tabasarova Mexmanovna, G'anieva Gulrux Tavakkaljon qizi</i>	
Сравнительный анализ национальных видов борьбы Японии.....	616
<i>Даминов Илхом Аширалиевич</i>	
Pedagogik jarayonda kognitiv rivojlanishga ta'sir qiluvchi omillar va bu faoliyatni rivojlantiruvchi interaktiv metodlar va texnologiyalar	621
<i>Abdiraimova Gulrux Samad qizi</i>	
Aqli zaif kichik maktab yoshidagi bolalarda o'qishni o'zlashtirishga motivatsion tayyorlikni shakllantirish ...	625
<i>Abdunazarov Abdumutal Olimovich, Xaitboyeva Kumushxon Farxodjon qizi</i>	
Psixik rivojlanishida kechikishi bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda neyrokorreksiya mashg'ulotlarning ahamiyati	628
<i>Akramova Xafiza Samadovna, Jumanova Mashhura Shokir qizi</i>	
Pedagogik amaliyotning bo'lajak o'qituvchilar tayyorlash tizimidagi o'rni	632
<i>Aliyeva Mavjudaxon Baxromjon qizi</i>	
O'zbek tili darslarida media matnlardan foydalanish usullari.....	637
<i>Allakhova Bagdagul Djoldasbayevna</i>	
Media axborot vositalarining bolalar va o'smir yoshlarga ta'siri.....	640
<i>Arobova Shohsanam Akram qizi</i>	
Biologiya ta'limida tizimli-faoliyatli yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	645
<i>Asrorova Odinaoy Otabek qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi dizartirik bolalarning so'z boyligini rivojlantirish yo'llari	650
<i>Azizova Nilyufar Mirziyadovna</i>	
Ijtimoiy pedagog faoliyatida innovatsion yondashuvlar	656
<i>Bahriddinova Gavhar Oydinova</i>	
Ta'lim tizimida deontologik yondashuvlarning pedagogik imoniyatlari.....	659
<i>Boboxujayev Johonmirzo Umar o'g'li</i>	
Zamonaviy ta'limda imkoniyati cheklangan bolalarga nisbatan inklyuziv yondashuv.....	662
<i>Djurayeva Hurshida</i>	
Libos va aksessuarlar orqali milliy estetik didni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari	666
<i>Doniyorova Shahnoza Erkin qizi</i>	

Mantiqiy fikrlashni rivojlantiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish bosqichlari mazmuni	672
Dosbayeva Shahnoza Abdurahimovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga chet tili o'rgatishning pedagogik-psixologik asoslari.....	675
Ergasheva Xilola Yunusxonovna	
Use of Artificial Intelligence in Teaching English as a Foreign Language for Uzbekistan General Schools.....	679
Feruz Zokirova Adham qizi	
Efferent motor afaziya va uni bartaraf etish yo'llari.....	682
G'anieva Gulrux Tavakkaljon qizi	
O'quvchilarda ekologik kompetensiyani shakllantirish: biologiya darslarida global ekologik muammolar tahlili.....	686
Ibragimova Sitara Akmal qizi	
Ba'zi 3D-metallarining 2-amino-5-allitio-1,3,4-tiadiazol bilan kompleks birikmalarini o'rganish	690
Jumaniyazova Gulxumar Karimbayevna	
Tizimli bilish kompetentligining mazmuni va uning maktabgacha ta'limdagi o'rni	696
Mirazimova Muxabbat Normatovna	
O'qituvchilik mahorati va axloqiy madaniyatning mushtarakligi.....	700
Nabiyev Islom Karimovich	
Qarshi shahrida turizm menejerlarining kasbiy malakasini uzluksiz takomillashtirishni ta'minlash	706
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida moslashuvchan kompetensiyalarni shakllantirishning metodik asoslari....	710
Nuriddinova Diyora Isaqali qizi	
Mediasavodxonlik vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik xususiyatlari.....	714
Pardayev Asror Ikromovich	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi	718
Qayumova Mahfuzaxon Alisher qizi	
Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida)	724
Quldashev Murodjon G'aniyevich	
Bugungi voleybolda to'p uzatish texnikasi va aniqligini 13–14 yoshdan boshlab aylanish harakatlari ta'sirida shakllantirish afzalligi	727
Rejapov O'tkirbek G'ayratjon o'g'li	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga bolalar o'yin folklorini o'rgatishda tolerantlikni rivojlantirishning metodik usullari va texnologiyalari.....	733
Ro'ziboyeva Madina Salimovna	
Pedagogik muloqot tushunchasi va uning o'ziga xos xususiyatlari	737
Ro'zimatova Maxpuza	
Intellektual qadriyatlarning talaba yoshlar aksiologik hayotiy pozitsiyasini shakllantirishdagi roli	743
Rustam Latipov Mamadaliyevich	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlashda AI-platformalarni integratsiyalashning amaliy mexanizmlari	747
Rustamov Kamoliddin Ziyodillo o'g'li	
Maktab biologiya ta'limida individuallashtirish texnologiyasidan foydalanish metodikasi.....	754
Savutova Malohat Erkinovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning turizm sohasiga bo'lgan munosabatini o'rganishning ijtimoiy-pedagogik metodikasi.....	760
Shodiyorov Rustam Xasan o'g'li	
Bo'lajak harbiy xizmatchilarda deontologik yondashuvlar asosida raqamli muloqot madaniyatini shakllantirish.....	764
Soyibnazarov Baxtiyor Abdunazar o'g'li	
Pedagogika oliy o'quv yurtlarida umumiy yer bilimi fanidan amaliy mashg'ulotlar tizimini kasbiy faoliyatga yo'naltirishning dolzarb masalalari.....	770
Sultanova N. B.	
Ijtimoiy reabilitatsiyani amalga oshirishda tibbiy-psixokorreksion maslahat ishlar mazmuni.....	775
Suvanqulova Shaxnoza Karimqulovna	
Blokcheyn texnologiyasining ta'lim jarayonida qo'llanilishi va imkoniyatlari	780
Suyumov Jo'rabek Yunusaliyevich	

Oila va xotin-qizlar tizimida kollaborativ madaniyatning o'ziga xos xususiyatlari	783
Tojibayeva Nazokatxon	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning o'rne	787
To'xtasinova Nigoraxon Azizxon qizi	
Oliy o'quv yurtlarida analitik kimyo fanini o'qitishning samaradorlik ko'rsatkichlari	793
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi	
Antroposentrik yondashuv asosida o'quvchilarda insonparvarlik fazilatlarini shakllantirish yo'llari	796
Xamidova Nigora Ibrohimovna	
Обучение говорению на русском языке абитуриентов с помощью настольных игр	800
Абдулахадова Шохид	
Особенности педагогической деятельности и их виды	803
Мавжудова Ш. С., Мирходжаева Д.	
Развитие критического мышления младших школьников на уроках читательской грамотности	808
Мухаммадиева Марифат Мурод кизи	
Искусство подбора слов: стилистические и семантические возможности перифраз	811
Юлдашева Дилноза Бекмуродовна	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida talabalarda refleksiv tafakkurni rivojlantirishning vazifalari va pedagogik imkoniyatlari	815
Abdullayeva Ziroatxon Qurbonovna	
The Human Factor in AI-Mediated English Instruction: Balancing Technology and Pedagogical Expertise	818
Ikramova Aziza Aminovna	
Madaniyat tushunchasi va uni xorijiy til o'qitishda o'rganish zarurati	823
Ma'murova Farangiz Ne'matovna	
O'quvchilarda tanqidiy tafakkurni shakllantirish: zamonaviy pedagogik yondashuvlar va ularning samaradorligi	827
Ostonova Ma'mura Ulug'bek qizi	
Ko'zi ojiz boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini o'rganishning nazariy asoslari	830
Qarshiboyev Asliddin	
Farzand tarbiyasida ota-onaning pedagogik-psixologik malakalari	834
Xojimirzayeva Shaxnoza Shokir qizi	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'quvchilarni kasb-hunarga yo'llashning tashkiliy-ilmiy asoslari	839
Xolmatov Pardaboy Qoraboevich	
Методология типологического и сравнительного анализа детского фольклора	844
Азмиева Э. Э.	
Maktabgacha ta'lim elementar matematik tushunchalarni rivojlantirish zarurati	851
Xoldarova F. M.	
Multimadaniy muhitda pedagoglarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari	854
Gulyamova Nafisa Burikulovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyat tushunchalarini shakllantirishda oila va mahallaning roli	858
Rizayeva Xusniya Ubayevna	
Raqamli pedagogika: zamonaviy ta'limda innovatsion texnologiyalar roli	861
Maxmudova Dilnoza Xaytmirzaevna	
Badiiy adabiyot – maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik dunyoqarashni shakllantiruvchi omil sifatida	865
Xujamberdiyeva Shahnoza Kupaysinovna	
Yangi O'zbekistonda inklyuziv ta'lim islohatlar bosqichida	868
Boyqulov Azamat Maxram o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor o'rinbosarlarining menejerlik ko'nikmalarini rivojlantirishning xorijiy tajribasi va uni mahalliy sharoitda qo'llash imkoniyatlari	871
Maxamadaliyeva Ezoza Rustamxo'ja qizi	
Oliy badiy pedagogik ta'lim muassasasida bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini maktab o'quvchilarida illyustrativ rasm ishlashga oid kompetensiyalarini shakllantirishga tayyorlashning mazmuni	875
Sobirov Sarvar Tursunmurotovich	

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI DIREKTOR O'RINBOSARLARINING MENEJERLIK KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA UNI MAHALLIY SHAROITDA QO'LLASH IMKONIYATLARI

Maxamadaliyeva Ezoza
Rustamxo'ja qizi

"International school of finance
technology and science" instituti
"Economics and computer
engineering" kafedrası o'qituvchisi

ORCID: 0009-0002-6654-2403

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor o'rinbosarlarining menejerlik ko'nikmalarini rivojlantirish borasidagi xorijiy tajribalar chuqur tahlil qilinib, ularni O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari ilmiy asosda yoritilgan. Finlyandiya, Yaponiya, AQSh, Buyuk Britaniya va Janubiy Koreya kabi ilg'or mamlakatlar misolida maktabgacha ta'lim boshqaruv tizimining o'ziga xos tamoyillari, rahbarlarning kasbiy o'sish strategiyalari hamda ularning malakasini oshirishda qo'llaniladigan zamonaviy yondashuvlar tahlil etilgan. Shuningdek, mahalliy sharoitda menejerlik salohiyatini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan pedagogik shart-sharoitlar, mexanizmlar va innovatsion modellar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, menejerlik ko'nikmalari, rahbarlik, ta'lim menejmenti, xorijiy tajriba, liderlik kompetensiyalari, innovatsion boshqaruv, pedagogik shart-sharoit.

Abstract: This article provides an in-depth analysis of foreign practices aimed at developing the managerial skills of deputy directors of preschool educational institutions, with a scientific justification for their potential application in the context of Uzbekistan. Using examples from advanced countries such as Finland, Japan, the United States, the United Kingdom, and South Korea, the paper explores the specific principles of preschool management systems, leadership professional development strategies, and modern approaches used in training educational managers. In addition, pedagogical conditions, mechanisms, and innovative models necessary to enhance managerial capacity in local settings have been developed.

Key words: preschool education, managerial skills, leadership, educational management, foreign experience, leadership competencies, innovative management, pedagogical conditions.

Аннотация: В данной статье проведён глубокий анализ зарубежного опыта развития управленческих навыков заместителей директоров дошкольных образовательных организаций, а также научно обоснованы возможности его применения в условиях Узбекистана. На примере таких передовых стран, как Финляндия, Япония, США, Великобритания и Южная Корея, рассмотрены специфические принципы системы управления дошкольным образованием, стратегии профессионального роста руководителей и современные подходы к их повышению квалификации. Кроме того, разработаны педагогические условия, механизмы и инновационные модели, необходимые для развития управленческого потенциала в местных условиях.

Ключевые слова: дошкольное образование, управленческие навыки, лидерство, управление образованием, зарубежный опыт, лидерские компетенции, инновационный менеджмент, педагогические условия.

KIRISH

Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimi barcha mamlakatlarda inson kapitalini shakllantirishning eng muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda; ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichi shaxsning intellektual, ijtimoiy va psixologik rivojlanishini ta'minlaydigan poydevor hisoblanadi. Shu bois, ushbu tizimni samarali boshqarish hamda unda rahbar kadrlar, xususan, direktor o'rinbosarlarining menejerlik ko'nikmalarini rivojlantirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri sanaladi. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim

tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”da rahbar xodimlarning menejerlik salohiyatini oshirish, ularni xalqaro standartlar asosida qayta tayyorlash va zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish zarurligi ta’kidlangan; shu bilan birga, ilg’or xorijiy tajribalardan samarali foydalanish va ularni mahalliy ta’lim tizimi xususiyatlariga moslashtirish dolzarb vazifalardan biri sifatida qayd etilgan. Hozirgi davrda menejerlik faqat boshqaruv nazariyasi emas, balki pedagogik jarayonning asosiy tarkibiy qismi sifatida talqin qilinmoqda: maktabgacha ta’lim tashkiloti rahbari yoki uning o’rinbosari nafaqat tashkilot faoliyatini nazorat qiluvchi shaxs, balki lider, motivator va innovatsion boshqaruvchi bo’lishi lozim; shu sababli xorijiy mamlakatlarda ta’lim rahbarlarini tayyorlashda an’anaviy yondashuvlar o’rniga kompetensiyaga asoslangan, amaliy faoliyatga yo’naltirilgan metodlar keng tatbiq etilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tahlil qilingan manbalar shuni ko’rsatadiki, xorijiy tajribada maktabgacha ta’lim rahbarlarini tayyorlashda menejerlik va liderlik kompetensiyalariga alohida e’tibor beriladi (Bush & Middlewood, 2013; Heikka & Wani-ganayake, 2011); Finlyandiya, Buyuk Britaniya va AQSh amaliyotida “pedagogik liderlik”, “kollektiv boshqaruv” va “doimiy o’qish” tamoyillari ustuvor o’rin tutadi. Rodd (2013) hamda Kagan & Bowman (1997) rahbarlarning malaka oshirish, o’zini rivojlantirish va refleksiv yondashuv orqali menejerlik samaradorligini oshirish zarurligini asoslaydi; OECD (2022) hisobotida esa innovatsion yondashuv, raqamli texnologiyalar hamda ma’lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish mexanizmlari ta’lim rahbarlari faoliyatining yetakchi omillari sifatida ko’rsatiladi. Mahalliy mualliflar – Sodiqova (2022), Qodirova (2021) va Karimova & Abdurahmonova (2023) – O’zbekiston ta’lim tizimida menejerlik ko’nikmalarini rivojlantirish uchun xorijiy tajribani mahalliy sharoitga moslashtirish zarurligini ilmiy jihatdan asoslaydi; Maxamadaliyeva (2024) tadqiqotida esa pedagogik shart-sharoitlar, raqamli menejment va trening dasturlari orqali direktor o’rinbosarlarining kasbiy salohiyatini oshirish mexanizmlari batafsil tahlil qilingan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda maktabgacha ta’lim tashkilotlari direktor o’rinbosarlarining menejerlik ko’nikmalarini rivojlantirishda xorijiy tajribani o’rganish va uni milliy sharoitga moslashtirish imkoniyatlarini tahlil qilish maqsadida kompleks ilmiy-metodik yondashuv qo’llanildi; taqqoslama, tizimli, tahliliy, empirik, modellashtrish hamda eksperimental usullar uyg’unlashtirildi. Tadqiqot obyekti – xorijiy mamlakatlar (AQSh, Finlyandiya, Janubiy Koreya, Yaponiya, Germaniya va Buyuk Britaniya) maktabgacha ta’lim tizimida rahbar kadrlar, xususan, direktor o’rinbosarlarining menejerlik ko’nikmalarini shakllantirish mexanizmlari; tadqiqot predmeti – mazkur tajribalarni O’zbekiston sharoitida qo’llash imkoniyatlari, ularni milliy ta’lim tizimi uchun moslashtirish mexanizmlari va samaradorlik yo’llaridir. Ish uch bosqichda amalga oshirildi:

- tahliliy bosqichda (2023-2024-yillar) xorijiy mamlakatlarda menejerlik ta’limi tizimi, maktabgacha ta’lim rahbarlari tayyorlash dasturlari hamda ularning o’quv modullari o’rganilib, ilmiy manbalar, xalqaro maqolalar hamda UNESCO, OECD va UNICEF ma’lumotlari asosida tahlillar bajarildi;
- taqqoslash va moslashtirish bosqichida (2024-yil) xorijiy tajribalar O’zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimi bilan qiyoslandi, rejalashtirish, tashkil etish, nazorat, kommunikatsiya, strategik fikrlash, liderlik hamda muammoli vaziyatlarni hal etish kabi menejerlik ko’nikmalarining tarkibiy elementlari solishtirilib, milliy sharoit uchun mos modellar ishlab chiqildi;
- eksperimental bosqichda (2024-2025-yillar) Toshkent, Samarqand va Farg’ona viloyatlaridagi maktabgacha ta’lim tashkilotlari bazasida tajriba-sinov ishlari o’tkazilib, direktor o’rinbosarlari uchun menejerlik trening dasturi joriy qilindi va uning natijalari baholandi.

Metodologik asos sifatida quyidagilar qabul qilindi:

- ilmiy yondashuv – menejerlik nazariyasi, ta’lim menejmenti va liderlik konsepsiyalariga tayangan holda tahlil yuritish;
- tizimli yondashuv – menejerlik ko’nikmalarini tashkilotning umumiy boshqaruv tizimi bilan uzviy bog’liq tarzda o’rganish;
- faoliyat yondashuvi – direktor o’rinbosarining amaliy boshqaruv faoliyatini tahlil qilib, samaradorlikka ta’sir etuvchi omillarni aniqlash;
- innovatsion yondashuv – sun’iy intellekt, raqamli texnologiyalar va masofaviy o’qitish tizimlari yordamida menejerlik ko’nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlarini ko’rib chiqish.

Metodologiya empirik ma'lumotlarni to'plashdan ko'ra nazariy-qiyosiy tahlilga tayangan bo'lib, mavjud ilmiy qarashlarni umumlashtirish, turli manbalar natijalarini solishtirish va ishonchli ilmiy xulosalarga kelish uchun mustahkam asos yaratdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Finlyandiya ta'lim tizimi dunyoda eng muvaffaqiyatli modellaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Bu mamlakatda maktabgacha ta'lim rahbarlari pedagogik liderlik va strategik boshqaruv yo'nalishida tayyorlanadi. Ular uchun maxsus Educational Leadership and Management dasturi joriy etilgan bo'lib, bu dastur boshqaruv psixologiyasi va pedagogik kommunikatsiya, jamoaviy qaror qabul qilish texnologiyalari, ta'lim sifatini monitoring qilish va baholash usullari, innovatsion menejerlik va strategik rejalashtirish modullarini o'z ichiga oladi. Finlyandiya ta'lim tizimida direktor o'rinbosarlari har 3 yilda bir marta majburiy qayta tayyorlov kurslarida ishtirok etadi. Bu tizim rahbarlarning doimiy o'sishini ta'minlaydi. Bundan tashqari, rahbarlar faoliyatini baholashda kompetensiya portfeli tizimi joriy qilingan bo'lib, har bir rahbar o'z yutuqlari, loyihalari, tahlil va takliflarini raqamli shaklda taqdim etadi.

Yaponiyada maktabgacha ta'lim rahbarlari "Kaizen" tamoyili asosida ishlaydi, ya'ni doimiy takomillashtirish falsafasi asosiy tamoyil hisoblanadi. Direktor o'rinbosarlari har oyda "kollegial muhokama sessiyalari"da ishtirok etib, tashkilot faoliyati samaradorligini tahlil qiladi. Shuningdek, yangi tayinlangan rahbarlar uchun mentorlik dasturi mavjud bo'lib, tajribali rahbar bir yil davomida yosh rahbarni amaliyotda kuzatadi, maslahat beradi va birgalikda strategiyalar ishlab chiqadi. Yaponiya ta'lim tizimida rahbarlardan kutiladigan asosiy kompetensiyalar ijtimoiy mas'uliyat va jamoaviy liderlik, innovatsion boshqaruvni amalga oshirish, muloqot madaniyati va konfliktologiya, resurslarni adolatli taqsimlash va hisobdorlikdan iborat. AQShda maktabgacha ta'lim rahbarlarini tayyorlash Professional Learning Community (PLC) konsepsiyasi asosida yo'lga qo'yilgan bo'lib, bunda direktor o'rinbosarlari doimiy hamkorlikda o'rganish jarayonida ishtirok etadi, pedagoglarni motivatsiya qilish va innovatsiyalarni joriy etishda faol rol o'ynaydi, natijalar asosida qaror qabul qilish (data-driven decision-making) ko'nikmalariga ega bo'ladi. Har bir rahbar "Instructional Leadership Program" doirasida 6 oylik intensiv o'qishdan o'tadi va ta'lim sifatini oshirish, kadrlar siyosatini takomillashtirish hamda moliyaviy resurslarni boshqarish ko'nikmalarini egallaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xorijiy mamlakatlarda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida menejerlik ko'nikmalarini rivojlantirish tizimi aniq strategik yo'nalishlar, kompetensiyalarni baholash tizimi va innovatsion texnologiyalar bilan chambarchas bog'langan. Finlyandiya menejerlik tayyorgarligi ta'limdagi ishonch, avtonomiya va refleksiya tamoyillariga asoslanadi. Direktor o'rinbosarlari o'zini o'zi rivojlantirish dasturlari (Self-Leadership Programs) orqali doimiy malaka oshirib boradi. Buyuk Britaniyada "Early Years Leadership Program" orqali rahbarlar uchun maxsus menejerlik modullari ishlab chiqilgan bo'lib, bunda team management, risk management, budgeting, decision-making kabi ko'nikmalar amaliy mashg'ulotlar asosida shakllantiriladi. AQShda esa "Head Start Program" orqali rahbar kadrlar uchun Leadership Coaching tizimi joriy etilgan bo'lib, u har bir rahbarning shaxsiy kompetensiya darajasini o'lchab, individual rivojlanish yo'l xaritasini ishlab chiqadi. Janubiy Koreyada maktabgacha ta'lim rahbarlari faoliyati raqamli boshqaruv va tahliliy fikrlash asosida baholanadi. Ular "Smart Kindergarten" konsepsiyasi doirasida IT-kompetensiyalarni menejerlik bilan uyg'unlashtiradilar.

Yaponiyada rahbarlar o'rtasida "kollektiv boshqaruv" (collective management) tamoyili asosida tajriba almashish, "mentor-menti" tizimi orqali bilim uzatish amaliyoti keng yo'lga qo'yilgan. Shu bilan birga, xorijiy tajribalar shuni ko'rsatadiki, samarali menejerlik tizimi nazoratga emas, ishonchga; buyruqqa emas, motivatsiyaga; formal boshqaruvga emas, jamoaviy fikrga asoslanadi. Tahlil natijalari asosida O'zbekistonning maktabgacha ta'lim tizimida xorijiy tajribalarni to'liq ko'chirish emas, balki mahalliy sharoit, mentalitet, mavjud resurslar va huquqiy me'yorlarga moslashtirish orqali joriy etish maqsadga muvofiq ekanligi aniqlandi. Eng samarali yo'nalishlar sifatida quyidagilar belgilandi: menejerlik kompetensiyalarini baholash tizimini yaratish, liderlik va jamoaviy boshqaruvni rivojlantirish, raqamli menejmentni joriy etish, trening va qayta tayyorlov dasturlarini yo'lga qo'yish hamda innovatsion metodlarni integratsiya qilish. Har bir direktor o'rinbosari uchun menejerlik kompetensiya pasporti (leadership competency passport) ishlab chiqilishi zarur bo'lib, bu tizim rahbarning rejalashtirish, kommunikatsiya, strategik fikrlash va muammoli vaziyatni hal etish ko'nikmalarini baholab boradi. Shuningdek, xorijiy tajribalardan kelib chiqib, O'zbekistonda direktor o'rinbosarlari o'rtasida liderlik forumi va tajriba almashish klublarini tashkil etish, Koreya va Finlyandiya tajribasidan foydalangan holda raqamli boshqaruv platformasini joriy etish ham muhimdir. AQSh va Buyuk Britaniya tajribasiga asoslangan "Leadership in Preschool Management" xalqaro trening-modulining ishlab chiqilishi, shuningdek, case-study, business game, project-based learning kabi interaktiv metodlarni qo'llash orqali amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash taklif etiladi. Shu tariqa, xorijiy tajribalarni tahlil qilish natijasida O'zbekiston sharoitida menejerlik tizimini modernizatsiya qilish yo'nalishlari aniq belgilandi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, xorijiy tajribalar asosida O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor o'rinbosarlarining menejerlik ko'nikmalarini rivojlantirish uchun bir qator yo'nalishlarda tizimli ishlarni amalga oshirish zarur. Eng avvalo, milliy menejerlik kompetensiya modelini ishlab chiqish orqali rahbarlarning kasbiy malakasini baholash va rivojlantirish mezonlarini aniq belgilash muhimdir. Shuningdek, direktor o'rinbosarlari uchun raqamli o'qitish va trening dasturlarini yo'lga qo'yish, ularning zamonaviy boshqaruv texnologiyalaridan samarali foydalanish ko'nikmalarini shakllantiradi. Liderlik, kommunikatsiya va strategik fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik materiallar yaratish esa rahbarlarning tashabbuskorlik va jamoa bilan ishlash salohiyatini mustahkamlaydi. Xorijiy "Leadership Program" tajribasidan foydalangan holda doimiy professional rivojlanish tizimini joriy etish, rahbarlarning uzluksiz o'sishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, "o'zini baholash va refleksiya" madaniyatini rivojlantirish hamda har bir rahbar uchun individual rivojlanish yo'l xaritasini ishlab chiqish ularning shaxsiy mas'uliyatini kuchaytiradi. Natijada, xorijiy tajribalarning samarali jihatlarini O'zbekiston sharoitiga moslashtirish maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruv tizimini yanada modernizatsiyalash, menejerlik samaradorligini oshirish va ta'lim sifatini yangi bosqichga ko'tarish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bush, T., & Middlewood, D. (2013). *Leading and Managing People in Education*. London: SAGE Publications. – Ta'lim muassasalarida menejerlik va liderlikni shakllantirish bo'yicha xalqaro manba.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. (2019). "Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida" PF–5884-son Farmon. Xalq so'zi gazetasi, 9-dekabr. – Maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning strategik yo'nalishlarini belgilab bergan asosiy hujjat.
3. Heikka, J., & Waniganayake, M. (2011). Pedagogical leadership from a distributed perspective within the context of early childhood education. *International Journal of Leadership in Education*, 14(4), 499–512. – Finlyandiya tajribasi asosida pedagogik liderlik va menejerlik kompetensiyalari tahlili.
4. Sodiqova, D. R. (2022). Maktabgacha ta'lim muassasalari boshqaruvining innovatsion mexanizmlari. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti. – Mahalliy boshqaruv tizimida innovatsion menejerlik yondashuvlari yoritilgan.
5. OECD. (2022). *Leadership for Learning: What is Leadership in Early Childhood Education and Care?* Paris: OECD Publishing. – Maktabgacha ta'limda liderlik va boshqaruv tamoyillarining xalqaro tahlili.
6. Maxamadaliyeva, E. R. (2024). Mechanisms for Creating Pedagogical Conditions to Develop Managerial Skills of Deputy Directors in Preschool Educational Institutions. *Scientific Bulletin of Education and Management*, 2(1), 45–59. – O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida direktor o'rinbosarlarining menejerlik ko'nikmalarini rivojlantirish mexanizmlari.
7. Rodd, J. (2013). *Leadership in Early Childhood: The Pathway to Professionalism*. Maidenhead: Open University Press. – Rahbarlik va menejerlik ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari.
8. Qodirova, N. M. (2021). Ta'lim menejmenti nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: TDPU nashriyoti. – Ta'lim menejmentining nazariy asoslari va O'zbekiston sharoitidagi tatbiqi.
9. Kagan, S. L., & Bowman, B. T. (Eds.). (1997). *Leadership in Early Care and Education*. Washington, D.C.: National Association for the Education of Young Children (NAEYC). – AQShda maktabgacha ta'lim rahbarlarini tayyorlash konsepsiyasi.
10. Karimova, R. A., & Abdurahmonova, Z. T. (2023). Maktabgacha ta'lim tizimida innovatsion boshqaruv va liderlik kompetensiyalarini rivojlantirish yo'llari. *Pedagogik izlanishlar jurnali*, 4(2), 101–110. – O'zbekiston ta'lim tizimida rahbarlarning innovatsion boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantirishga bag'ishlangan maqola.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.